

REBECCA MAKKAI

De lener

Vertaald uit het Engels door
Miebeth van Horn

Leesfragment van Orlando uitgevers

Ian pikte het niet als er geen proloog bij zat

Misschien ben ik wel de schurk in dit stuk. Zelfs nu is dat nog steeds moeilijk te zeggen.

In de bibliotheek, te midden van al die boeken over het oude Egypte, was de afbeelding die de kinderen het mooist vonden, die waarop de god van de dood staat die het hart van een dode man afweegt tegen een veer. Die troost heb ik dan tenminste: dat ik op een dag mijn schuld zal kennen.

*Ik heb iedereen achtergelaten die ik heb gekend. Ik heb een andere bibliotheek gevonden, eentje met eikenhouten wanden en ijzeren balustrades. Een universiteitsbibliotheek, waar degenen die boeken komen lenen al weten wat ze zoeken. Ik scan hun boeken, en zij nemen me ternauwernood waar door hun cafeïnewaas. Het lijkt hier absoluut niet op mijn oude bibliotheek, met zijn oude, vlekke-
rige tapijten en bakstenen muren. Maar de boeken zijn hetzelfde – dezelfde ruggen, dezelfde codes op vergeelde etiketten. Ik weet wat erin staat. Ze fluisteren hun oordeel naar beneden.*

De weglopers, de ontvoerders, kijken vanaf hun planken op me neer en eisen me op. Ze laten me weten dat ik de benen moet nemen naar het wilde Westen, en denken dat ik net als zij op de hel af stoom. Ze zeggen dat ik de geweldigste leugenaar ben die ze van hun leven zijn tegengekomen. En die ouwe, geile vlinderkenner, die snaterende graaier die op de hoge smalle NAB-plank in zijn ananaswodka zit te roeren, laat me zijn woorden verdraaien. (Zo'n afgeleide prozastijl kun je rustig overlaten aan een bibliothecaresse): Dames en heren van de jury, bewijsstuk nummer een is waar ik naar

haakte, wat ik dacht te kunnen rechtzetten. Kijk maar naar deze gevangenis van boeken.

Voordat dit allemaal begon, zei ik tegen Rocky dat ik nog eens mijn boeken op alfabetische volgorde van hoofdpersoon zou zetten. Nu dringt tot me door waar ik zelf zou staan: Hull, knus tussen Huck en Humbert. Maar eigenlijk zou ik het boek moeten onderbrengen bij Drake, voor Ian, voor de jongen die ik heb gestolen, want wie de schurk ook mag zijn, ik ben in elk geval niet de held van dit verhaal. Ik ben zelfs niet eens degene voor wie hier wordt gebeden.

HOOFDSTUK I

Voorleesuur

Elke vrijdag om halfvijf kwamen ze bij elkaar zitten, met gekruiste benen op het bruine hoogpolige kleed, peuterend aan de korstjes modder en glitter en Elmers plaksel, geleund tegen de boekenplanken met plaatjesboeken.

Ik had vijf vaste klantjes, en enkelen van hen zouden het liefst zeven dagen per week komen als dat had gekund. Ian Drake kwam ondanks de waterpokken en een gebroken been. Hij kwam zelfs als hij wist dat het voorleesuur voor die week was afgelast, en ging dan hardop zichzelf zitten voorlezen. En verder waren er elke week twee of drie kinderen extra, omdat hun ouders toevallig even een oppas nodig hadden. Die zaten dan onrustig te draaien tijdens hoofdstuk acht en negen van een boek dat ze niet konden volgen, trokken draadjes uit hun sokken en flossen er vervolgens hun tanden mee.

Die herfst vijf jaar geleden waren we halverwege *Matilda*. De vierde week dat we aan het boek bezig waren, kwam Ian voor het begin van het voorleesuur op me af gegaloppeerd.

‘Ik heb tegen mama gezegd dat we *Het kleine huis in het grote bos* nog eens lezen. Ik denk niet dat ze een grote fan zou zijn van *Matilda*. Ze vond *De fantastische meneer Vos* al niet geweldig.’ Hij harkte met zijn vingers door zijn haar. ‘Snappie?’

Ik knikte. ‘We willen niet dat je moeder zich zorgen maakt.’ We waren nog niet bij de tovenarij beland, maar Ian had het boek al eerder gelezen, stiekem, op zijn hurken bij de plank met Roald Dahl. Hij wist wat er nog ging komen.

Hij huppelde weg door het gangpad met biografieën en liep toen op zijn gemak terug via de afdeling exacte wetenschap, met zijn hoofd opzij om de ruggen te lezen.

Loraine kwam naast me staan – hoofdbibliothecaresse Loraine Best, die godzijdank niets gehoord had van onze samenzwering – en keek toe terwijl de eerste kinderen op het kleed bij elkaar gingen zitten. Soms kwam ze op vrijdag de trap af om glimlachend te knikken naar de moeders die hun kinderen kwamen afleveren, alsof ze ook maar iets van doen had met het voorleesuur. Alsof ze niet al na drie minuten voorlezen van *Groene eieren met ham* kans zou hebben gezien om de helft van de kinderen aan het huilen te krijgen en de anderen hun hand te laten opsteken om te vragen of ze een goede of een gemene heks was.

Ian verdween weer en kwam toen aangelopen door het gangpad Amerikaanse geschiedenis, waarbij hij elk boek op de bovenste plank aan de rechterkant aanraakte. ‘Hij woont hier zo ongeveer, hè?’ fluisterde Loraine. ‘Dat homoseksuele jochie.’

‘Die jongen is tien!’ zei ik. ‘Ik betwijfel of hij wat voor soort seksueel dan ook is.’

‘Tja, sorry, Lucy, ik heb niks tegen hem, maar dat kind is een homo.’ Ze zei het op dezelfde tevreden toon over haar eigen ingebeelde grootmoedigheid als die mijn vader aansloeg zodra hij het over ‘Ophelia, mijn zwarte secretaresse’ had.

In de afdeling fictie stond Ian inmiddels op zijn tenen om een groot groen boek van een hoge plank te trekken. Een detective: vanaf de rug gluurde het blauwe stickermannetje met zijn vergrootglas. Ian ging op de grond zitten en begon aan de eerste bladzijde alsof die werkelijk alle mysteries van de wereld bevatte, en alsof alle raadsels van het heelal tegen bladzijde 132 konden zijn opgelost. Zijn brillenglazen vingen het fluorescerende licht op, twee gele schijven boven de bladzijden. Hij kwam pas in beweging toen de andere kinderen zich begonnen te verzamelen en Loraine naast hem bukte en zei: ‘Iedereen zit op je te wachten.’ Dat was niet zo – Tony had nog niet eens zijn jas uit – maar Ian kwam het hele eind over de vloer op zijn achterste naar ons toe

geschoven zonder ook maar even op te kijken van zijn boek.

We hadden die dag vijf luisteraars, allemaal vaste klantjes.

‘Oké,’ zei ik, in de hoop dat Loraine nu wel zou vertrekken, ‘waar waren we gebleven?’

‘Juf Bulstronk schreeuwde omdat ze hun rekenen niet hadden geleerd,’ zei Melissa.

‘En ze schreeuwde tegen juf Engel.’

‘En ze waren de tafel van drie aan het leren.’

Ian zuchtte luid en stak zijn hand omhoog.

‘Ja?’

‘Dat is twee weken geleden. Maar toen we onze heldin voor het laatst achterlieten, hoorde ze over het verleden van juffrouw Bulstronk als hamergooier, en lazen wij tevens over de vele mar-telwerktuigen die ze in haar kantoor had liggen.’

‘Dank je, Ian.’ Hij grijnsde naar me. Loraine rolde met haar ogen – geen idee of het een reactie op mij was of op Ian – en hobbelde terug naar de trap. Ik moest Ian bijna altijd onderbreken, maar dat vond hij niet erg. Zolang ik de bibliotheek niet in de fik stak, liet hij zich niet afschrikken. Ik had *Tales of a Fourth Grade Nothing* in een bureaula liggen om hem te kunnen toestoppen als hij eens zonder oppas verscheen. Vrijwel elke middag van de afgelopen week was hij de trap komen afrennen en piepte zijn hoofd vervolgens hijgend boven mijn bureau uit.

Toen, vóór die lange winter, deed Ian me nog het meest denken aan een heliumballon. Niet alleen vanwege zijn stem, maar door de manier waarop hij onder het praten recht omhoogkeek en op zijn tenen stond te huppen alsof hij de grootste moeite had om niet het luchtruim te kiezen.

(Had hij ook een voorganger? vraagt Humbert.

Nee, nee, die had hij niet. Ik had nog nooit van mijn leven iemand ontmoet zoals hij.)

Als hij eens geen boek kon vinden dat hem aanstond, kwam hij op mijn bureau leunen. ‘Wat zal ik nou eens lezen?’

‘Stoppen met zeuren,’ zei ik dan, of ‘*Inleiding tot de computer-catalogus*,’ maar hij wist dat ik een grapje maakte. Hij wist dat het

mijn lievelingsvraag was. Dan koos ik iets voor hem uit – de ene keer *D’Aulaires’ Book of Greek Myths*, een andere keer *Het wiel op de school*. Meestal vond hij het wel leuk wat ik uitzocht, en dankzij *D’Aulaires’* stortte hij zich ruim twee maanden lang op de mythologie.

Omdat Loraine me in het begin al had gewaarschuwd voor de moeder van Ian, zorgde ik er altijd voor dat hij boeken las met een onschuldige titel en een vrolijk omslag. Niets wat er angst-aanjagend uitzag, geen *The Egypt Game*. Toen hij acht was, kwam hij met een oppas en leende hij *Theater Shoes*. Hij bracht het boek de volgende dag terug en vertelde me dat hij alleen ‘jongensboeken’ mocht lenen.

Gelukkig leek zijn moeder niet veel verstand te hebben van kinderliteratuur. Dus *My Side of the Mountain* bleef onopgemerkt, en hetzelfde gold voor *From the Mixed-up Files of Mrs. Basil E. Frankweiler*. Het waren allebei boeken over weglopen, schoot me later te binnen, al zweer ik met de hand op mijn hart dat ik daar destijds geen moment bij heb stilgestaan.

We werkten twee hoofdstukken af, waarna ik de boel rekte tot halfzes, wanneer de helft van de moeders in tenniskleding de trap af zou komen denderen en de andere helft met hun peuters uit de prentenboekenkuil opdook. ‘Wie is de held van dit boek?’ vroeg ik. Dat was makkelijk genoeg. Het was altijd de hoofdperson. In kinderboeken kom je zelden een antiheld tegen, of een onbetrouwbare verteller.

Aaron klonk alsof hij zijn antwoord dagen aan het repeteren was geweest: ‘Matilda is eigenlijk de held, maar juffrouw Engel is ook een soort held, omdat ze heel aardig is.’

‘Wie is de schurk?’

‘Juf Bulstronk!’ schreeuwde Tessa. ‘Al is ze dan het hoofd! En hoofden zijn meestal aardig.’

‘Ja,’ zei ik. ‘Volgens mij heb je gelijk.’ Zelfs wanneer de slechterik geen kerel is met een zwart masker op, hebben kinderen vaak wel een goed beeld van schurkachtigheid. En een paar echte slimmeriken begrijpen hoe breed die categorie is.

‘Een schurk kan iedereen zijn, zelfs een konijn bij je in de tuin,’ zei Tessa.

‘Zouden het zelfs iemands ouders kunnen zijn?’ vroeg ik. Ik wilde dat ze hun gedachten lieten gaan over die ellendige, aan de tv verslaafde vader en moeder van Matilda, de andere schurken uit het boek.

‘Ja,’ zei Jake. ‘Als je moeder een geweer heeft.’

Het waren wijze, moderne kinderen en ze wisten dat een moeder een heks kon zijn, een kind een crimineel en een bibliothecaresse een dief.

Laten we de plaats delict Hannibal noemen, in de staat Missouri. (Natuurlijk is er een echt bestaand Hannibal dat zich met zijn eigen zaken bemoeit en leeft van het Mark Twain-toerisme en rivierwater. Ik wil alleen maar even de naam lenen.) Dít Hannibal had geen rivier, maar wel een snelweg midden door de plaats, en als je doorreed en alleen de McDonald’s zag, de Citgo-benzinepomp, de viezigheid, de mais en de uitlaatgassen, dan zou je nooit de grasvelden kennen met de heggen eromheen, de scholen met niet-gerafelde vlaggen, de grote huizen in het westen en de kleinere in het oosten, met hun oprijlanen van grind en glimmende brievenbussen.

En dan had je daar, even achter de grote weg, de bibliotheek, met zijn weinig geslaagde baksteenarchitectuur uit de jaren zeventig die schuilging achter banieren voor het herfstfestival en drie ijzeren eekhoorns die tot je navel reikten. Deze nobele eekhoorns hielden met geheven hoofd de wacht bij het boekafgiftepunt en de ingang voor het publiek. Ieder kind voelde de behoefte om, voordat hij de zware voordeur openduwde, ze stuk voor stuk aan te raken of de sneeuw van hun staart te vegen, of zelfs om in de grootste van de drie te klauteren en op zijn kop te gaan zitten. Om de een of andere reden geloofde ieder kind dat het verboden daden waren. Als ze de trap naar de kelder af kwamen denderen, waren de wangen van de kinderen rood. Ze passeerden mijn bureau in felgekleurde, bolstaande parka’s. Som-

migen glimlachten, anderen schreeuwden me zo ongeveer een groet toe, weer anderen ontweken mijn blik.

Als zesentwintigjarige was ik uitsluitend hoofd van de kinderbibliotheek omdat ik bereid was meer uren te maken dan de andere twee – veel oudere – vrouwen, Sarah-Ann en Irene, die de bibliotheek leken te beschouwen als een vorm van vrijwilligerswerk, vergelijkbaar met een gaarkeuken.

‘We boffen heel erg dat zij bereid zijn ons hun tijd te geven,’ zei Loraine. En dat was waar, aangezien ze vaak bezig waren complete ruimten opnieuw in te richten.

Vier jaar geleden was ik van de universiteit gekomen, ik was weer begonnen met nagelbijten, en had nog maar twee volwassen vrienden over. Ik woonde in mijn eentje in een flat, twee plaatsen verderop. Een eenvoudige, ongehuwde bibliothecaresse.

Voor de goede orde leg ik u graag mijn genetische opmaak voor, die duidt op een lichte aanleg tot crimineel gedrag, een erfelijke drang tot weglopen en een chromosomale waarborg voor levenslange zelfkastijding.

Dingen die ik van mijn vader heb geërfd:

- Een voorkeur voor modderdikke koffie.
- Twee benige knobbels op mijn voorhoofd, elk boven een oog, net onder de haargrens. (Geen geboortetrauma, geen val op de grond, alleen verbijsterde verpleegsters die over mijn voorhoofd wreven tot mijn vader de zijne ontblootte bij wijze van verklaring. Als wij tweeën niet de schurken in dit verhaal zijn, waar zijn die aangeboren hoorntjes dan goed voor?)
- Een revolutionair temperament dat veel verder teruggaat dan mijn overgrootvader de bolsjewiek.
- Een halve achternaam, doordat Hulkinov door een New Yorkse rechter werd ingekort tot Hull, een grapje dat niet besteed was aan mijn vader de immigrant, zo-

als hij daar in zijn vluchtelingenschoenen stond, als niet meer dan een lege huls van zijn voormalige Russische zelf.

- Bleek Russisch haar, met de kleur van de totale nietsheid.
- Het familiewapen dat mijn vader helemaal uit Moskou had meegenomen op een dikke gouden ring, van een man met een boek in zijn rechter- en een afgehouden hoofd op een spies in zijn linkerhand. (Deze beroemdste Hulkinov was een zeventiende-eeuwse geleerde en krijgsman; een man die in de verte de trompetten hoorde schetteren, zijn beminde boeken verliet en ging vechten voor gerechtigheid, vrijheid of eer. En dan heb je mij, aan het eind van de familielijn: een eenentwintigste-eeuwse bibliothecaresse en misdadigster.
- Een diepgeworteld Russisch schuldgevoel.

Dingen die ik van mijn moeder heb geërfd:

- Een kilometersdik Joods-Amerikaans schuldgevoel.

Dit is de setting en dit zijn de belangrijkste figuren. We hebben ons op onze zitzakken geïnstalleerd, dus laten we beginnen.

(‘Waar gaat papa met die bijl naartoe?’ vroeg Veerle.)

HOOFDSTUK 2

Ellende, en dan nog wel hier in River City

Op een middag begin oktober kwam een vrouw in haar eentje de trap af, in een lange broek, op hoge hakken en in een bruine zijden blouse. Duidelijk een moeder en geen verformfaaide onderwijzeres, oppas of studiebegeleidster. Mooi, met rood haar in een paardenstaart die niet zieligjes in een puntje eindigde zoals die van mij, maar net zo recht en dik was als de staart van een echt paard. Ze legde een boek op de balie. Haar zilveren oorringen deinden op de maat mee. Ik had haar nog nooit gezien.

‘Kan ik je even storen?’

Ik deed de dop op mijn pen en glimlachte. ‘Ja hoor.’

‘Ik ben de mama van Ian.’

‘Pardon?’ Ze maakte zo nadrukkelijk oogcontact met me dat ik haar woorden niet goed kon verwerken.

‘Mijn zoon is Ian Drake.’

‘O, Ian. Natuurlijk. Wat kan ik voor u doen?’ Ik was een beetje verbaasd dat ik deze vrouw nog nooit eerder had ontmoet. En het was ook vreemd om me te realiseren dat ik daar nog nooit over had nagedacht, ondanks die hele discussie over wat voor boeken zijn moeder al of niet zou goedkeuren. Toen Ian jonger was, kwam hij altijd met een oppas. Tegenwoordig kwam hij vaak in zijn eentje op de fiets, met op zijn rug een lege rugzak die hij kon vullen met boeken.

‘Hij heeft dit boek mee naar huis genomen. *Eeuwig en altijd Tuck?*’ Ze schoof het naar me toe alsof ik er misschien behoefte aan had om het boek nader te bekijken. ‘Het is vast een geweldig

boek voor net even wat oudere kinderen, en we stellen je suggesties geweldig op prijs. Hij is alleen een tikje gevoelig.’ Ze lachte even en boog zich naar me toe. ‘Wat Ian echt nodig heeft zijn boeken met de adem van God erin.’

‘De adem van God.’

‘Ik weet dat je fantastisch werk doet om hun geest te voeden, maar natuurlijk hebben we ook leesstof nodig die onze ziel voedt. Dat geldt voor ons allemaal.’ Ze glimlachte met opgetrokken wenkbrauwen. ‘En Ian is nog zo jong dat hij daarbij jouw hulp nodig heeft. Ik weet zeker dat je me dat plezier kunt doen, Sarah-Ann.’

Ik zat vast met open mond te staren, tot ik in de gaten kreeg dat ik Sarah-Anns naambordje vooraan op het bureau had laten staan. Ik voelde me vreemd genoeg geveid dat Ian haar niet had verteld hoe ik heette, dat hij onze dagelijkse gesprekken voor zichzelf wilde houden. Ik was zeker niet van plan haar te corrigeren. Als zij dacht dat Sarah-Ann Drummond verantwoordelijk was voor het uitkiezen van boeken met de adem van God erin, des te beter.

Glimlachend wachtte ik tot ik zeker wist dat ze was uitgesproken. ‘Aangezien wij een openbare bibliotheek zijn, oefenen we geen censuur uit op wat onze klanten lezen. We hebben de taak om ervoor te zorgen dat alles beschikbaar is. Al kunnen óúders uiteraard wel voor hun kinderen kiezen.’ Ik had nog een hele tijd kunnen doorgaan, maar ik merkte dat ik me inhield. Ik wilde haar niet de stuipen op het lijf jagen en kans lopen dat ze tegen Ian zou zeggen dat hij niet meer naar de bibliotheek mocht, en al was ik normaal gesproken niet echt een voorstander van kinderen zonder begeleiding in de bibliotheek, ik had niet het idee dat zijn leeservaring er erg bij gebaat zou zijn als deze moeder over zijn schouder hing om er zeker van te zijn dat alle woorden die Judy Blume schreef wel voldoende van God doortrokken waren. Dus ik piekerde er niet over om te vermelden dat hij ook alle boeken op de begane grond kon meenemen en dat hij vanaf onze computers toegang had tot vrijwel elke website ter wereld.

‘Hij is echt dol op de bibliotheek,’ zei ze. Wat aan haar ontbrak, was een rijk zuidelijk accent, realiseerde ik me, zo’n echt ‘Kentucky belle’-accent. Dat zou het plaatje perfect hebben gemaakt. Ze haalde een opgevouwen stuk papier uit haar handtas, dik, crèmekleurig en met bovenaan de naam Janet Marcus Drake in glanzend bleekblauw. ‘Dit is een lijst van het soort onderwerpen waarvan ik liever heb dat hij ze vermijdt.’ Ze was vliegensvlug overgeschakeld van de zuidelijke schoonheid naar het uiterst zakelijke air van het slag perfectionistische vrouwen die maar een jaar of twee, drie een baan hadden gehad voordat ze stopten met werken om kinderen te krijgen en nu doodsbang waren dat ze niet serieus zouden worden genomen. Ze overhandigde me een lijst en bleef staan wachten alsof ze verwachtte dat ik hem hardop zou lezen. Dit stond erop:

- Hekserij/tovenarij
- Magie
- Satanisme/occulte godsdiensten, enzovoorts.
- Volwassen materiaal
- Wapentuig
- De evolutietheorie
- Halloween
- Roald Dahl, Lois Lowry, Harry Potter en dergelijke schrijvers

‘Begrijp je wat er bedoeld wordt met “volwassen materiaal”?’

Op de een of andere manier zag ik kans mijn mond te openen en haar te verzekeren dat ik dat inderdaad wist.

‘En ik heb nagelaten om het op de lijst te zetten, maar ik heb ook begrepen dat je snoep voor de kinderen ter beschikking hebt.’ Ze hoefde het echt niet zo formeel onder woorden te brengen. Ze stond oog in oog met de schaal Milky Ways aan de rand van mijn bureau. ‘Ik wil gewoon niet dat hij hier hyper van de suiker rondrent.’ En daar lachte ze weer, in één klap terug naar Scarlett O’Hara op de veranda.

Omdat ik niets kon bedenken om op dat moment te zeggen wat niet aanstootgevend was, zei ik maar niets. Het was niet zozeer een kwestie van goede manieren of zelfbeheersing als wel van een soort tongverlamming. Ik wilde haar vragen of ze weleens van het Eerste Amendement had gehoord, of ze wel beseftte dat Harry Potter geen schrijver was, of ze dacht dat we boeken over satanisme lieten rondslingeren op de kinderafdeling, of ze in de veronderstelling verkeerde dat ik Ians oppas, leesbegeleider of kampeider was. In plaats daarvan pakte ik mijn pen en ik voegde een nieuwe regel toe aan haar lijst: ‘Geen snoep.’

‘Ik ben heel blij dat je zo coöperatief bent, Sarah-Ann,’ zei ze.

Ik wilde van haar af én ik wilde haar gunstig stemmen, maar ik kon me er niet zomaar in woord toe verplichten om de grondwet te overtreden. Dus ik zei: ‘Wat ik kan doen, is vermijden boeken aan te raden met dit soort inhoud.’

‘Maar je begrijpt toch wel dat hij die boeken op eigen kracht kan vinden?’

Ik knikte, wat ze helemaal naar eigen inzicht mocht interpreteren, en zei geruststellend en om een eind aan het gesprek te maken: ‘Ik heb het hier staan.’ Ik tikte op de lijst en stond op om mijn hand uit te steken.

Achter haar verscheen een meisje met een stapel boeken. Mevrouw Drake keek naar haar om, gaf me een knipoog terwijl ze me de hand schudde, en liep weg.

Het meisje tilde de stapel op de balie. Zeven boeken, allemaal over Marco Polo.

De paar minuten daarna zat ik achterovergeleund op mijn stoel mijn yoga-ademhaling te oefenen en probeerde ik na te gaan of ik mijn fatsoensnormen had overschreden. Ik hield nog steeds de opgevouwen lijst van Janet Drake vast. Meteen daarna zag ik Lorraine de trap af komen slingeren en daarna naar voren strompelen om met beide handen steun te zoeken op mijn bureau. Haar korte bruine haar was één grote warboel, met klitten die tegen haar voorhoofd zaten geplakt in een laklaag van gel en zweet.

‘Lucy,’ zei ze veel te hard. ‘Is het je gelukt om die vrouw tot bedaren te brengen?’

‘Jawel.’ Ik liet mijn voeten weer in mijn schoenen glijden. ‘Ze probeerde me deze lijst te geven.’ Ik begon hem open te vouwen, maar Loraine maakte een wegwuivend gebaar. Ze had hem al gezien.

‘Laat hem nou maar gewoon geen boeken over tovenaars bekijken. En je moet een briefje achterlaten voor Sarah-Ann en Irene.’

Ik was inmiddels al bijna gewend aan Loraine en die filosofie van haar die luidde dat als we wilden dat de gemeenschap ooit nieuwe stoelen voor ons zou kopen, wij die gemeenschap vooral tevreden moesten houden, en dat de burgerlijke vrijheden verder de pot op konden. Meestal was ze er een groot voorstander van om snel en blijvend elk boek uit de bibliotheek te verwijderen waarover een bibliotheekbezoeker maar even de moeite had genomen te klagen. En in plaats van haar een alcoholisch oud wijf te noemen of de telefoon te pakken en de Vereniging voor Burgerlijke Vrijheden te waarschuwen, koos ik de weg van de minste weerstand. Ik zei: ‘En hoe word ik geacht dat precies aan te pakken?’

Lorraine wankelde heel even en greep de rand van de balie vast. Haar nagels waren donkerrood gelakt, evenals de huid rond haar nagels. ‘Je zegt gewoon tegen hem dat het een naslagwerk is of zoiets. Zeg maar dat het niet kan worden uitgeleend.’

‘Prima.’ Ik maakte me er absoluut geen zorgen over dat Loraine daar achteraan zou zitten of het zich over een maand zelfs nog zou herinneren. En als ze me al zou proberen te ontslaan omdat ik een boek had uitgeleend aan een lid van de openbare bibliotheek, zou ik binnen tien minuten zoveel gratis rechtskundige bijstand regelen dat haar van gin doordrenkte kop ervan tolde.

‘Ben je ziek, Lucy? Ik vraag het alleen omdat je blouse zo gekreukeld is.’

‘Ik voel me prima.’

‘Dat zal dan wel.’ Ze haalde haar hand van de balie en liep omzichtig in de richting van de kinder-wc.

Om zes uur sloot ik de computer af, ik zette de boeken van de kar terug op de planken, en ging naar boven. Toen ik boven kwam, reed Rocky achter het bureau vandaan. Hij had een bril op met een zwart montuur en glazen die zo dik waren dat ze zijn ogen vertekenden, die toch al enigszins werden verzwolgen door zijn zware wangpartij. Diverse bezoekers hadden me toevertrouwd (terwijl ik enigszins geschokt zat te knikken) dat ze ervan opkeken ‘dat hij zo duidelijk kon articuleren’.

‘Koffie?’

‘Uiteraard,’ zei ik.

We sloten de boel af en staken de straat over naar de broodjeszaak. Rocky bleef buiten zitten wachten, omdat er een drempel was die je over moest om binnen te komen, en ik nam zijn koffie mee naar buiten. Ik ging op de bank op de stoep zitten en hij posteerde zich naast me. Ik nam een slokje koffie via het gaatje in de deksel en brandde mijn tong. ‘Jan Drakes moeder heeft vandaag dus tegen me geschreeuwd,’ zei ik, wat niet waar was, maar wel precies aangaf hoe ik me naderhand voelde. ‘En toen kwam Loraine tegen me schreeuwen over Ians moeder.’ Ik deed net als een kind van acht: ik noemde het alleen maar ‘schreeuwen’ omdat ik het naar had gevonden. ‘Ze zegt dat ik moet censureren wat hij leest. Loraine zegt dat, bedoel ik.’

Hij haalde de deksel van zijn koffie en blies erop. Waarom was ik nu toch altijd degene die haar tong brandde? Waarom dacht verder iedereen er altijd aan om dit soort voorzorgsmaatregelen te treffen?

‘Maar je weet dat je haar moet negeren. Je gaat je hier toch niet druk over maken?’ Rocky stelde zich stevast op het standpunt dat ik alles veel te persoonlijk opvatte. En hij was na twaalf jaar in de bibliotheek zo gewend aan Loraine dat niets wat ze ook deed hem nog kon choqueren. Bovendien leek hij er de laatste tijd een pervers genoeg in te scheppen om mijn eigen naïveteit nog eens

te onderstrepen door net te doen of hij elk ongewoon gedrag van mensen allang had verwacht en het eigenlijk allemaal stomvervelend vond: een kind van vier dat onstuitbaar braakte over onze nieuwe encyclopedie, Loraine die een oud flesje Sprite vol wodka in de personeelskoelkast zette, de president van de Verenigde Staten die beweerde dat Jezus wilde dat we oorlog voerden. ‘Heb je je thema voor de zomer al?’ vroeg hij. Hij was niet van plan mij de gelegenheid te geven me in het onderwerp vast te bijten.

‘Nee.’ Ik was vaak een groot deel van de winter en het voorjaar bezig met het maken van folders en het uitknippen van raceauto’s of kometen uit dun karton om tegen de achtermuur op te hangen voor de zomerleesclub. Natuurlijk waren er pakketten die je kon bestellen, maar die vond ik zielloos, en Loraine vond ze duur. ‘Loraine wil weer iets met een magische reis.’ Twee jaar eerder was het thema ‘Er gaat geen fregat boven een boek’ geweest, wat een ramp was geworden, omdat geen kind ook maar een flauw benul had van wat een fregat precies was, en diverse ouders dachten dat het iets smerigs was.

“Verslind een boek”? Dan kun je een haai een boek laten opeten. Of een dinosaurus.’

‘Geen gek idee.’

‘In elk geval beter dan dat fregat.’

Ik draaide me half om op de bank en zette mijn voeten erop. ‘Of wat dacht je van: “Hekserij en occult satanisme”?’

“Het zijn en het niet”! En dan geef je ze een button met Sartre erop!’

“Het onbehagen in de cultuur”!

Zo gingen we nog een poosje door, en in elk geval knapte ik daarvan op. Ons hele contact leek alleen daaruit te bestaan. Dat lag waarschijnlijk aan mij. We gingen samen naar oude films in bioscoop Film Forum – geen afspraakjes, maar gewoon films bekijken die niemand anders wilde zien – en we sloegen de hele dag onze ogen ten hemel naar elkaar, tot het moment waarop hij besloot dat ik veel te heftig reageerde en dat liet hij me dan weten ook.

Hij trok aan de boord van mijn mouw. ‘Je hebt gezegd dat ik je moet uitschelden als je ooit weer met een vest zou verschijnen.’
‘Het is koud.’

‘Ik doe gewoon wat me is opgedragen.’

Ik vond het vreselijk dat ik er begon uit te zien als een bibliothecaresse. Dat klopte niet. Op de universiteit had ik van alles gerookt. Mijn eerste auto was voorzien van kwaai bumperstickers. Ik stamde af van een lange lijn revolutionairen.

Ik stond op en rekte me uit, en vervolgens voelde ik me onredelijk schuldig omdat ik dat voor Rocky’s neus had gedaan, die dat immers niet kon. Ik werd doodmoe van het hele dag zitten en was ervan overtuigd dat ik er koudvuur of spataderen aan zou overhouden. Op mijn werk bedacht ik excuses om door de gangpaden te kunnen lopen. Het karretje met de teruggebrachte boeken bevatte zelden meer dan een boek of drie omdat ik elke vijf minuten opstond om ze terug te zetten.

En hoe lang hadden mensen nu helemaal al kantoorbanen? De afgelopen vierhonderd jaar van de vier miljoen misschien? Het was onnatuurlijk.

De lievelingsmop van mijn vader: wat is één Rus? Een nihilist. Wat zijn twee Russen? Een spelletje schaak. Wat zijn drie Russen? Een revolutie.

Maar hoe noem je een would-be revolutionair die achter een bureau vastzit? Ongedurig, misschien. Narigheid. Een slapende vulkaan.